

LO TEATRO CATALÀ

ANUNCIS
Y RECLAMS
à preus
CONVENCIONALS

PERIODICH SETMANAL INDEPENDENT

DE LITERATURA, ART, NOTICIAS Y ANUNCIS,
Destinat principalment á fomentar lo progrés é interessos del Teatro de Catalunya

Director: D. Joan Brú Sanclement

REDACCIÓ
Y ADMINISTRACIÓ
carrer Aribau
93, 3.er, 1.^a

PREUS PER SUSCRIPCIÓ

En Barcelona. . . 1.00 pesetas trimestre.
Fora. 1.50 » »

ULTRAMAR { Semestre. . . 7 pesetas.
 { En any. . . 12 »

PREU DE CADA NÚMERO

Numero corrent. . . . 10 céntims.
Id. atrassat. . . . 15 »

NOSTRE GRABAT

Entre 'ls varios artistes músichs catalans que s'han dedicat ab profit á cultivar la tasca de popularisar la música d' ópera y que s'han posat al frente de companyias formadas en sa majoria per artistes fills també de Catalunya, cal contarhi al Sr. Camaló, que fa alguns anys va comensar sos treballs artistichs teatrals, figurant com á mestre instructor de coros en nostre Liceo, quant va haverhi la empresa dels Nelos.

D' allí, D. Francisco Camaló va passar en 1883 al Bon Retiro, y haventse acostumat en dit teatro á portar bé la batuta, no li va ser ja difícil trovar contraccas ventatjoses.

D. Francisco Camaló

Així va estar en Girona y mes tart en Tarragona; luego en las principales teatros provincianos, y per últim, ha fet diferents temporadas en los Jardins del Bon Retiro en Madrid, venint á ésser com l' hereu de aquell punt d' explotació de l' ópera sempre que hi havia companyia lírica. Y com ja hem dit que 'l Sr. Camaló procuraba sempre fer las óperas ab cantants catalans, aixó sol parla en favor de son amor á la patria y es prou en nostre concepte, pera que considerém que 'l seu retrato es digne de que aparegui en LO TEATRO CATALÀ.

Aquet motiu 'ns guia al publicarlo en lo present número.

O. DE R.

LAS MELLORS MAQUINAS DE FER MITJA

♦♦♦♦♦ Son las de la antigua casa LAUÉ & TIMAEUS, d' Alemania ♦♦♦♦♦

Máquinas anomenadas UNIÓN, CONCORDIA y VICTORIA

Son las mas perfeccionadas y las mas ben construidas fins avuy dia

Servintse d' ellas, se poden guanyar de 3 á 6 pessetas diarias. Ensenyansa é instruccions pera utilisarlas, se donan DE FRANCH á tothom que compri máquinas. Preus baratos. Se 'n envian á totes parts

Representant Don N. AGUSTÍ MANYOSA, Carrer Ample, 69, y Bomba, 4, 1.er

DESPATX TOTS LOS DIAS, DE 10 Á 1 Y DE 3 Á 6

Historia del teatro català

IX.

Avuy n'ós toca comensar á tractar dels fets ocoreguts desde l' any de la fundació de la «Secció de la Gata», que ab las obras que representaba, va lograr un efecte extrany; aixó es, va portar en determinats dias á un colisseu de quarta classe, concurrencia molt lliuhida y ben ilustrada, atreta precisament per l' anunci d' un espectacle compost de produccions d' un gust literari propi de las classes vulgars y poch instruidas.

Aixó ¿cóm se compren? ¿cóm s' compagina que las gatadas de n Pitarra logréssin reunir un públich constant, format per distingidas famílias? ¡Oh, cí! Perque en aquellas obras s'hi va descobrir una sosa extraordinaria; perque 'ls inteligents hi vislumbraban un excelent poeta, un prematur autor, un observador de las costums, un escriptor capás de produhir obras més pulidas y de mostrar ab aquells quadros populars, lo camí ahont altres podían seguirlo pera formar un bon caudal de produccions que constituíssin un verdader teatro en la regió catalana.

Los esclats que fins allavors havían fet algun cop los poetas y autors moderns de qui hem parlat en anteriors capítols, van servir pera animar á en Pitarra á escriurer versos; y aixís va publicar las populars críticas satíricas de *El Profeta* y *Faust*, y aixís va escriurer *La mort de la Paloma*, y aixís va compóndrer *La esquella de la torratxa*.

Pero faltaba qui la representés. Las dificultats de que en lo teatro se representi una nova producció d' un principiant son majors de lo que nostres lectors poden imaginar-se, y Pitarra va necessitar valerse d' una societat particular pera que 'l públich pogués apreciar la primera obra teatral que per ell havia compost.

En aquella fetxa hi havia en l' Odeon, en dias feyners, la societat «Melpómene», que actuaba periódicament, donant funcions d' aficionats. N' era President don Joan Solá, qui tenia íntima amistat de familia ab un dels amichs bons del jove escriptor qu' amagaba allavors lo seu nom ab lo de Serafi Pitarra.

Donchs bé; aqueix amich va parlar al Sr. Solá de la parodia que Pitarra tenia escrita y vá presentarli al mateix Pitarra qui per semblant casualitat va fer coneixensa ab lo mestre D. Joan Sariols qu' era cunyat del propi D. Joan Solá: la filla de aquet, la senyoreta donya Agneta Solá, representaba com á dama en aquella societat: per tal coneixensa, Sariols va posar la música á la obra que Pitarra desitjaba véurer en escena; y aqueixa circumstancia y 'l natural ascendent que en la societat «Melpómene» tenia 'l senyor Solá á qui alhagaba que la seva filla estrenés la producció, va ser causa de que se resolgués á procurar l' estreno de la gatada de Serafi Pitarra.

Y en efecte; *La esquella de la torratxa* va ser estrenada per la societat «Melpómene», prenenthi part, entre altres aficionats, la Srta. Solá y 'l jove Frederich Fuentes que, seguint despres lo teatro, han estat aplaudits durant molts anys. Vist ja l' éxit en una funció particular, aviat va ser l' obra posada en escena en representació pública, havent-la elegida pera benefici lo día 11 d' Abril de 1864, lo primer gracios Sr. Fontova.

Va coincidir ab la representació de *La esquella*, l' estreno de *La vaquera de la piga rossa*, una de las altrás parodias que Pitarra feya de dramas castellans; y com va véurers ja qu' aquet treball adquiriria partidaris, son autor (que ja 's havia fet popular) va resóldrer, d' acort ab lo mestre Sariols, celebrar funcions periódicas, y 'ls dos váren fundar per fi la anomenada «Secció de la Gata» que va inaugurarse lo 12 de Setembre del mateix any, ab la parodia del drama *El Trovador*, titulada: *Lo Cantador*, la qual va ser un éxit pe 'ls poetas y pe 'ls artistes y un bon precedent pera la escena que neixia en Barcelona.

A *Lo Cantador* va seguir la parodia *La cenjansa de la Tana*; á aquesta, *La butifarra de la llibertat*, *Las pildoras de Holloway*, *Lo boig de las campanillas* (parodia de *El loco de la guardilla*), y *Lo punt de las donas*, que totas ellas portaban escullit auditori al teatro instalat en un segon pis del carrer del Hospital; teatro que fins allavors era sols un local destinat á celebrar funcions en dias de festa y qu' ab las gatadas que van donar nom á la recentment instituhida «Secció de la Gata», va augmentar sa importancia y la de actors poch considerats fins aquella época en lo món artístich.

En lo esmentat mes d' Abril van ser ja aplaudits en lo propi teatro, don Joseph Maria Arnau, per sa obra *Los banys de Caldetas* y D. Eduart Vidal Valenciano per son *Tal hi va que no s' ho creu*, produccions abdúas que revelaban en sos autors aquellás qualitats indispensables pera compóndrer las verdaderas obras escénicas catalanas, á qual moment se van dedicar ab gloria sense cap tardansa.

D' Arnau son: *Un pollastre airelat*. Al altre món, —obra estrenada ab aplauso en lo teatro de Varietats qu' existia llavors en lo passeig de Gracia— *La pubilla del Vallés*. *Un embolich de cordas*, *Fotografias* y *Las ametllas d' Arenys*, que van acreditarlo com al primer autor cómic entre 'ls catalans; y es de Vidal Valenciano lo drama *Tal farda tal trovarás*, que per primera volta va representarse en lo teatro Principal, fentnos conéixer á nous actors, com l' Arolas y la Juani, que podían ser bons elements per lo iniciat desarrollo de un important teatro com ja desitjaba ser lo nostre.

Als aludits poetas devem anyadirhi en Pau Bonyegas que colaboraba en algunas gatadas y que ab la bonica obra *Una uoya es per un rey*, que comenxem á principis de 1865, va deixar véurer en ell un dels ferms puntals que sostindrían la institució de que ara fem historia.

FREDERICH BALLERA

Pintor de tota classe de treballs

Especialista en cartelons de teatro

Carrer de S. Pere Martir, 45, botiga

GRACIA

EL INGENIO

RAURICH, NÚM. 6. -- BARCELONA

Maniquis pera senyoras, senyors y noys, y tota classe d' objectes de cartró-pedra

Joguinas de totas classes

Fanals de paper = Globos aereostatichs

S'admeten encàrrechs pera fochs artificials

Preus económichs

L'afició del públich creixia entretant en pro de las representacions en català; Pitarra anaba anyadinthi nous fruyts de son ingeni, y méntres presentaba encara obras bufas com *Lo castell dels tres dragons* y *Les héroes y las grandesas*, demostraba inclinar-se ja á un altre género ab *Un barret de riallas*, *Las carbassas de Montroig* y *En Joan doneta*, que ab *Un mosquit d'arbre* (bonich quadret de Joseph Serra, pseudónim d' un altre de nostres bons poetes), *Qui juga no dorm* y pocas obras més, van sostenir ab éxit creixent las funcions tots los dimars y dijous, fins á la substitució de la «Secció de la Gata» per las representacions del «Teatro Català» en lo mateix Odeon, lo vespre del 6 d' Abril de 1866, ab l'estreno de *Las joyas de la Roser*, precios drama que á D. Serafi Pitarra va conquistarli la envejable fama, no ja de notable poeta, sino de autor excelent que dominaba tots los géneros de la literatura catalana.

En aixó, lo teatro del Odeon era ja poch pera donar alberch als escriptors que volian alcansar los primers llors ab sas comedias, y als actors á qui cautivaba la representació en nostra parla, y á las empresas que desitjaban donar acullida á semblant mena de funcions. Tals causas, juntas potsé á altras de carácter particular é impulsadas també sens dupte per l'afany de profitós lucro, fan imprimir nou rumbo al catalanisme teatral, establint una «Secció catalana» en la companyia del Romea, á la que no van faltar elements; puig contaba ab Vidal Valenciano y altres distingits poetes, y ab artistes com las damas D.ª Agna Alfonso, D.ª Balbina Pi y actors com D. Gervasi Roca, D. Rafel Ribas, D. Anton Tutau, D. Antonino Grifell, D. Francisco Carvajal y D. Frederich Puentes, dignes émulos de la Soler, la Mena, la Vilches, Fontova, Villahermosa, Cazorro, Soler, y dels demés qu' havian treballat ó treballaban ab éxit en lo vehí escenari del antich Odeon.

La «Secció Catalana» va quedá establerta en Romea, donanthi sa primera funció lo dimecres 13 de Desembre de 1865, ab lo dramet de D. Francisco de Sales Vidal *L'ajuda de Déu* y la comedia *Tants caps tants barrets*, de D. Eduart Vidal Valenciano.

¡No lo quiero: es catalan!

Si, senyors; aixis s' ha dit.

Y s' ha dit per qui no té cap dret á dirho.

Per un castellá que menja 'l pa en Catalunya.

¿Quin crim. quin delicté, quina falta haurem comes al publicar un setmanari escrit en la llengua de Fivaller?

¿Hauriam d' escriurer sempre, per' donar gust á certs castellans, en la llengua de Cervantes?

¿Hem de avergonyirnos de escriurer en catalá?

¿No sabem parlarhi?

¿No es la llengua que hem après en lo bressol?

¿No parlem á Déu en nostras oracions valentnos d' ella?

Donchs. si hi parlem ab Déu ¿no podem usarla també per' parlar ab los castellans?

¿Es mes que Déu un castellá?

Y á major abundament, ¿un castellá que viu aquí en Barcelona?

Y á major abundament encara, ¿un castella que, si no fossim los catalans, potsé 's muriria de gana ó cantaria 'ls goigs de san Prim, que podria cantarlos en castellá?

Pero no 'ns exaltem: parlem ab calma.

Reflexionem.

Fem sobre 'l fet las consideracions oportunas.

Fem, no obstant, antes d' aixó, un poch d' historia.

Desde que veu la llum pública Lo TEATRO CATALÀ, es clá y natural que fem tota la propaganda possible pera difundir la idea que portem en favor del catalanisme.

Y procurem que se 'n venguin molts números.

Y que hi hagi molta suscripció.

Y que 's llejeixi per nostres companys de la premsa.

Y no sols de la premsa barcelonina.

Ni tampoch sols de la catalana.

Ni menos solament de la de Espanya.

Desitjem que fins la premsa extranjera 'ns llejeixi.

Y estimem lo cambi dels periódichs que 'ns favoreixen.

Y en particular dels setmanaris que 'ns honran llejintnos encara qu' ells no sigan catalans.

Perque creyem que com mes puga conéixer, fora de nostra patria lo verdader esperit del catalanisme, mes podrá lograse en favor d' aquet.

Y casi tothom així ho compren.

Per aixó rebem periódichs de la capital y de molts punts del Principat.

Y 'n rebem d' altres punts d' Espanya y d' alguns del extranjer.

Y nostre periódich va á Madrit.

Y ningú 'l desdenya.

Ni 'ls mateixos que tal volta no sigan partidaris de las doctrinas que sustenta.

Y en Barcelona mateix, mes de quatre castellans lo tenen.—

Vels' hi aquí, donchs, que fa pochi dias vam mostrarlo á una persona amiga que, fentse cárrech de son carácter protector envers l' art catalá, s' hi va suscriurer.

Y agradantli, va recomenarlo á un amich seu de Castella.

Pero aquet (que sens dupte déu pensar que l' Africa comensa á las portas de Madrit) va contestarli: *¡No lo quiero: es catalan!*

Y ho va dir ab desdeny, ab tó depreciatiu que va ferirnos.

Per aixó 'ns ne dolem.

No precisament per las paraulas que deixem transcritas.

Nos ne dolem, perque aixó 'ns fa pensar que pot haverhi altres castellans que pensin com l' héroe, autor de tan categórica y ofensiva resposta.

Per' aquets (si es que n' hi algun) escribim aquestas ratllas.

A fi de que las llegeigin, hi posem com á *Inri* inteligible per tots los castellans, la expressió que tant va sulfurarnos: *¡No lo quiero: es catalan!*

CONSTRUCCIÓN DE TEATROS SERVEY COMPLERT Y BO

pera guardarropias

Per informes y detalls, dirijirse al fuster del carrer de Caspe, 75,
al costat de la botiga de comestibles

BARCELONA

BOCETOS LITERARIOS

POR

D.ª Francisca Sanchez de Pirretas

Se ven en la libreria de Lopez. (Rambla del Centro),
en lo carrer de Fernando, 27 botiga, y en casa de l' autora,
Fortuny, 19. 3.ª 1.^a

Preu: 2 pesetas

¿Qué som los fills de Catalunya pera que aixis se 'ns tracti en nostra propia casa?

¿Som potsé indignes de contarnos entre 'l número dels mes bons espanyols?

¿Som acas fills d' una regió que no contribuheix á las cargas generals del Estat?

¿Som tal volta ingobernables?

¿Se 'ns creu egoistas?

¿No contribuim ab homes, ab diners y ab lo talent de eminents estadistas y politichs de totas las opiniones, á procurar la grandesa y la prosperitat de Espanya?

¿No se reconeix per tothom que la capital de Catalunya,—Barcelona,—es la segona capital de la nació?

¿No estem adelantats en industria y en las Arts?

¿Qu' es, donchs, lo que pot fer que certs espanyols (¡mals espanyols per forsa!) nos mirin ab prevenció?

¿Lo ser catalanistas?

¿Y qué?

¿Acas pera ser bons espanyols hem de renegar de Catalunya?

¡No, y mil voltas no!

Pero 'l nostre preferent amor á la regió catalana no es, ni volem que siga, ni será may, en perjudici de las demes regions de nostra Espanya.

Orgullosos n' estém de ser catalanistas, porque ab la doctrina catalanista, ben compresa y ben aplicada, pot ferse molt y molt en bé del Principat y de la Espanya tota.

No hem d' entrar aquí en discutir semblant doctrina.

Pero sápigas 'l desdenyós amich del que, sentho nostre, li recomenaba LO TEATRO CATALA, que, si no eutén nostre idioma y no vol aprendre 'l, nosaltres en lo seu porque 'ns compregui, li demostrarem la inconveniencia de menyspreuhar als catalans qu' ara 'l fan viurer, y contra 'ls que va usar las repulsivas paraulas que venen á ser cap y quia del present article «¡NO LO QUIERO; ES CATALAN!»

J. P.

Rosa ab espinas

De la vila á la voreta
corre l' ayga cristallina
d' una font, ahont sól anarhi
sempre al despuntar lo dia
una nina que de totas
se pot dir la mes bonica.
Entre 'l cant de 'ls rossinyols,
lo dols ramor de las brisas
y los perfums de las flors
que lo sol naixent matisa,
somnia amors la nineta,
somnia amors y no estima,
y creu que mancantli amor
á 'l seu cor l' hi manca ditxa;
y al tornar á casa séva
cada dia hi torna trista.

Gran fou, inmens, lo plaher
qu' un dia sentí la nina,
cuant allí un galan jurava
que sempre l' estimaria.

—Mon amor será —va dirli—
pur com l' aire que respiras
y s' acabará tants sols
cuant s' acabi en mí la vida.
Per tu eixa rosa he cullit:
guárdala bé si m' estimas—
Y sobre son pit, joyosa,
posá la rosa la nina,
creyent que tenint amor
no pot mancarli la ditxa;
y al tornar á casa séva
cap mes dia hi torna trista.

Los rossinyols ja no cantan,
s' han fet huracans las brisas,
per un sudari de neu
quedan las flors oprimidas
y está la pobre nineta
plorant á llágrima viva,
ab lo cor atravessat
per incurable ferida:
lo galan que l' hi juraba
que sempre l' estimaria,
faltant á son jurament
se l' hi va emportar la ditxa,
deixantli per tot recort
una rosa ja marcida,
marcida com la nineta,
perque está malalta y trista.

Ja no plora la nineta,
ja ha trovat la séva ditxa;
per ella tocan á morts
las campanas de la vila;
l' amor l' ha portada al Cel
qu' es la pátria de 'ls qu' estiman:
demunt lo seu cos gelat
hi té una rosa marcida,
¡totas sas fullas caygudas!
¡Lo seu tronch tot plé d' espinas!

J. RAMAGE Y GOMILA.

REVISTA TEATRAL

TEATRO DEL CIRCO.—Dissapte se cantá *La traviata* ópera del fecundo Verdi, estant encarregada de la part de protagonista la distingida soprano Sra. Sainz. Inútil creyem tenir que dir qu' ella fou la única que féu com es degut lo personatge de la obra, essent per aixó ab justicia, molt aplaudida.

Lo tenor Sr. Berenguer, pomposament anunciat, es un cantant á qui per ara l' hi vé ample aquell escenari, y casi podriam dir altre tant del baritono senyor Villegas. Los Srs. Massip y Calvet estigueren bé en sos respectius papers; aixis com lo mestre director y concertador Sr. Sanmartí, que 'ns prová altra volta que, sigan quins sigan los elements ab que conta, sab portar ab felicitat la nau á port.

Diumenge á la vetlla se cantá *Il trovatore*, del mateix mestre.

La part de *Leonora* féu confiada á la Sra. Sainz qui, apesar de la fatiga natural ab excés de treball, hi estigué moltíssim bé. La Sra. Vianelli (*Azucena*), en cara que freda en son dramátich paper, lluhí sa ro-

CÁPSULAS MORRUOL TÓNICH RECONSTITUYENTS

DEL DOCTOR PARELLADH

compostas de Morruhol (principi actiu del oli de fetge de bacallá)

PEPTONAT DE FERRO é HIPOFÓSFITOS DE CALS Y SOSA

La gran popularitat que en poch temps han lograt las Cápsulas del Dr. Parellada y l' us constant que 'n fan los metjes, son lo millor testimoni d' aquest remey eficaç y conegut ja en tot Espanya.

LAS CÁPSULAS TÓNICH RECONSTITUYENTS

s' administran ab éxit en las clunias de la Casa de Misericordia, Casa de Caritat y en los hospitals de Santa Creu y del Sagrat Cor, ahont han substituit ab ventatja al oli de bacallá, de tant difícil y repugnante administració.

Preu de la capsula de 40 cápsulas, pesetas 250. Venta al en grós, farmacia d' Escribá (Fernando XII); á la menuda, en totas las farmacias.

busta ven de contralto, rebent també aplausos merescuts. Lo tenor ho feu molt fluixament, y lo barítono, preocupat ab la capa blanca, 's perdé varias vegadas. Cantá l' ária discretament y fou aplaudit. Lo baix senyor Calvet, bé.

L' orquesta y segonas parts, discretament.

Diuen que la empresa ha fet novas contractas de notables artistes y 's diu també qu' una casa editorial d'Italia li ha fet proposicions pera fer estrenar en aquell graudiós teatro dugas óperas desconegudas aquí y molt aplaudidas en nostra vehina nació. De realisar-se lo projecte, vindria d' allí lo decorat y atrás.

A seguir aixís, los autors espanyols tindran d' anar al extranger en busca de teatros ahont fer conèixer sas obras.—UN EX-TENOR.

ROMEA.—Lo dijous dia 9 del corrent, tingué lloch, organizada per lo Centre Catalá una solemne funció de gala, destinada á commemorar lo premi guanyat en los Jochs Florals del primer diumenge de Maig de 1888, per lo drama *La Rondalla del Infern* y la comedia *Servey de plata*, quins autors son respectivament los Srs. D. Frederich Soler y D. M. Figuerola Aldrofeu.

No obstant y lo plujosa que 's presentaba la nit, lo teatro s' ompli de gom á gom y la concurrència que ocupaba las localitats aixís com lo numerós públich, era escullidíssima. Lo saló d' espectacles presentaba un aspecte enlluernador y estava ricament decorat per lo adornista Sr. Vinyals. A la entrada en lo colisseu, una comissió de Srs. socis del Centre, obsequiaba á las senyoras y noyas que assistiren á la festa, regalantlos hermosos rams de flors y acompanyant-las fins á sos llochs aseptius.

La orquesta habitual del teatro havia sigut aumentada, y entretingué agradablement als convidats executant ab notable acert los populars aires de *La filla del marxant*.

Las dos obras posadas ee escena foren molt justament interpretadas per los actors que hi prengueren part, mereixent especial menció los Srs. Riutort y Martí en lo drama y lo Sr. Capdevila y la Srta. Sala en la comedia.

Infinitat de vegadas foren cridats al palco escénich los autors de las obras premiadas y foren molts y merescuts aplausos.

Lo Sr. Figuerola no sortí á las taulas, per no trovar-se en lo teatro, segons manifestá l' actor Sr. Capdevila.

En los palcos de primer pis mes prop del escenari á dreta y esquera del espectador s' hi veyan: en un d' ells al Excm. Sr. Gobernador de la Provincia y Alcalde Constitucional y en l' altre á la Reyna que fou de la *Festa dels Jochs Florals* en l' any 1888, senyoreta D.ª Mercés Llopis y Ortells, junt ab sa apreciable familia.

També vejérem en altre palco al conegut empresari madrileny D. Felip Ducazcal, al compositor senyor Chueca, y als autors Srs. Jackson y Sierra, los qui, trovantse accidentalment en Barcelona volgueren assistir á aquesta solemnitat catalana.

En resum: la festa teatral del passat dijous, vá deixar molt satisfets á cuants hi assistiren y també pot quedarne contenta la corporació que vá organitzar-la.

No pot pas negarse que los Jochs Florals del primer diumenge de Maig de 1888 han donat agradables fruits. De cap festa de Jochs Florals, un cop celebrada ningú ja se 'n recorda, y d' aquesta son dos las so-

lemnitats celebradas en sa memoria. Fou la primera la serenata donada á D. Apeles Mestres en Juny de 1890 ab motiu de la publicació de son hermós poema *Mar-garidó*, acte al qual assistiren ab sos estandarts una trentena de Societats corals de dintre y de fora ciutat; y la segona ha estat la representació de *La Rondalla del Infern* y *Servey de plata*, sobre quinas obras lo fallo del públich ha confirmat lo veredict de del Consistori que vá premiarlas.

Es convenient fer constar que la entrada en lo teatro era ab invitacions expressas, fetas y regaladas per lo Centre Catalá.—J. BRÚ.

BELLAS ARTS

SALÓ PARÈS

Dos bustos de barro exposa aquesta setmana un nou escultor anomenat Deveza y representan un pages y una pagesa de bastanta edat. *L' avi y l' avia* están ben modelats y acusan en son autor talent y comprensió del natural. Sols hi trovem á faltar elegancia.

De Emilio Sala es la firma de un retrato abocetat; mes fet ab fermesa. Perteneix al estil que sols va bé com á cambi y penyora d' amistat entre artistes.

Cuchy coneix y domina com pochs lo procediment anomenat *pastel*, y bona mostra n' ha donat repetidas vegadas exposantne obras que han merescut l' elogi dels companys y l' agrado del públich. Aquesta setmana n' exposa un cuadro—dos retratos de nens en grupo—que, degut sens dupte á la dificultat del procediment, mes gran sempre tractantse de criaturas mortas, no 'ns agrada com altres del mateix pintor, fetas sense trabas; sens qu' aixó vulgui dir que no tingui la pintura condicions dignas d' encomi ni que los retratos no sigan també molt semblants.

Lo Sr. Brull está encara imbuït de la manera francesa: sas obras pecan de planas y grises. Animo, senyor Brull! vosté es encara jove; fixis en; lo natural, ajusti la nota; pero ab conciencia, sense pensá en cap pintor de Paris. Lo demés sortirà per ell sol, perquè vosté té talent y lo de ara es sols un enlluernament que deixarà de tenir un cop possat sobre si.

Han arribat del extranger nostres amichs los senyors D. Salvador Sampere y Miquel y D. Joseph Lluís Pellicer, comissionat lo primer per nostre Ajuntament pera fer compros d' objectes d' art ab destí al Museo de Reproduccions artísticas. Lo segon va aná á Paris á somoure un poch l' ánimo dels pintors francesos é inclinarlo vers nostra primera Exposició Universal de Bellas Arts. Vé molt animat, confiant en l' éxit de sa missió, de lo que 'ns alegrem en excés. Tots los catalans venim obligats en interessarnos y en procurar, al mateix temps, lo mayor lluhiment de aquesta manifestació artística, tots. S' entén menos los redactors de «El Diluvio», per quins lo patriotisme consisteix en destruir tota tendencia del país á manifestar sos adelantos; y consti que 'ns ne dolém tant sols per si acás algun número d' aquell diari vá á parar á mans extranjerass, perquè 'ls d' aquí no 'n fem cap cas. De tots modos, la que 's prepara promet ésser una gran Exposició.

U. D. O.

LO TEATRO CATALÁ

Es lo periodich que, reunint amena y profitosa lectura, resulta de franch als senyors suscriptors y á quants lo compran; porque publica per folletí, lo drama *Lo castell y la masia*, costant dita obra y 'ls números que la contenen, menos de lo que qualsevol producció en tres actes val en las llibrerías.

¡Felis viatge!

Lo dilluns passabam casualment per lo passeig de Colón, quant en una de las escalas del port, vam observar una gentada immensa. Nos vam acostar á véurer lo que succehia, y era que 's feya l' embarch de quintos pera l' Habana.

Uns acompanyats de sas familias, altres de sos amichs, se despedian, per última volta potsé, de la patria que 'ls va véurer néixer.

Entre ells n' hi havia molts de catalans que 's mostraban animats, puig se veyia brillar en sos llabris lo sonriure, encara que dominats per una nota de tristesa, perque comprenian, tal volta, que no tornarian tots á sa estimada pátria.

Catalunya es qui ha pagat major contingent de homes á la nació espanyola, deixant en part sens cultiu la ja de per si descuidada agricultura.

Impossible es descriure las escenas tendras y tristas que 's van desenvolupar en l' escala aquella fins al moment de la partida.

Nostres germans, al posar lo peu en las llanxas, van donar un crit de ¡viva Espanya y Catalunya! que fou contestat ab entusiasme.

Nos va fér l' efecte de que 'ns trovabam en lo dia 26 de Janer del any 1860, en que tingué lloch l' embarch de voluntaris per' ana' á defensar l' honra de Espanya en lo camp del moro.

Noucents y pico de homes ha sigut lo número de catalans que s' han embarcat cap á la Habana. ¿Quants ne tornarán? Sols Déu ho sab.

¡Felis viatge vos desitjo, germans meus, y jamay vos olvideu de vostra aymada patria, de nostra estimada Catalunya!—J. M. G.

REPERTORI DE FORA.

Madrid 6 de Abril.

Sr. Director: l' hi endresso la present ab lo esprit plé de la mes gran satisfacció, á causa del grandió exit obtingut per la gent de la terra en aquesta difícil cort espanyola. Los madrilenys han fet complerta justicia á la nerviositat, saber y extraordinari mérit de director ó concertador del mestre Goula, á las ja distingidas cantantas deixebles sevas, senyoretas Carrera y Mata y al tenor Bertran. Lo mestre Goula, qu' es catalá fins al moll dels ossos, volia comensar la temporada del teatro del Princep Alfons, fent conéixer als madrilenys una ópera catalana encara que cantada en italia nova á Espanya, deguda á un ingeni catalá que resideix á Buenos Aires. Mes lo *Gualtierro di Rocaberti*, del mestre Torrents es una obra de gran aliento y exigeix una preparació impossible en una temporada curta. En la impossibilitat, donchs, de darne una de catalana, esculli la bonica y simpática partitura de Bizet *La bella fanciulla di Perth*, obra que, encara que no tinga 'l cos de la *Carmen*, no deixa d' ésser molt ben feta y ser extremadament elegante, bonica y distingida.

Aquesta ópera lo mestre Goula la coneix á conciencia; y degut á aixó y també á la válua dels principals intérpretes, va alcansar un éxit tant calurós, franch y expontani, com pocas vegadas recordem haver vist en aquesta capital per cert molt intelligent en música.

No vull desmenussar l' obra; aixís, sols diré que lo entusiasme creixia á relació de lo que ella adelantaba; haventhi aplausos en gran per' tothom desde 'l celebrat mestre Goula fins al últim professor de la orquesta.

Rebin, donchs, l' eminent Director, nostre amich lo mestre Goula, com també sas deixebles, avuy ja consumadas artistas y lo simpálich tenor Sr. Bertran, nostra mes coral felicitació qu' esperém será grata á tots los bons catalanistas, entre 'ls quals se conta, si be en última fila, són humil servidor y amich.

G. BENAGES.

APLAUSOS

Recentment s' ha publicat formant un gros volúm d' unas 600 planas, una obra molt interessant y quina sortida salutem ab goig. D. Antoni Bulbena s' ha prés lo difícil treball de traduhir á la llengua catalana la celebrada novela de Cervantes, *D. Quijote de la Mancha*, y de ella nos ha enviat un exemplar. Agra-him com se mereix la deferencia del Sr. Bulbena y procurarem donar aviat nostra opinió respecte al llibre dit.

Aquells de nostres llegidors que desitjin adquirir la obra, la trovarán de venda en la llibreria de Alvar Verdaguer, en la de Eudalt Puig y en la recentment inaugurada per los propietaris de la revista catalana *L' Avens*, en lo carrer de la Portaferrixa.

Diumenje passat, no haventse donat funció en lo teatro Principal de Gracia, nostre revistero en aquella vila va anar al Tivoli Graciense, que estava plé y en qual escenari vá representarse lo drama *Lo púbill*, de Pitarra, que va agradar molt. Ja 'l diumenje anterior nostre redactor hi havia vist *La pasionaria* per las Sras. Mayorga, Roca y Gomez y pe 'ls actors senyors Llonch, Cazorla, Gros, Cofi y Puig, als que la concurrencia no vá escatimá 'ls aplausos. Tambe es just dir que la nena Marta Cazorla va deixar entrevéurer tenir fet un detingut estudi de l' obra de Leopoldo Cano.

Tots foren cridats á las taulas y 'l públich vá surtir content.

REUNIONS PARTICULARS

CUPIDO.—La societat d' aquet nom, doná diumenje 5 del corrent, una funció á benefici dels senyors Ollé y Cosmo, formant part del programa las obras catalanas *Lo full de paper* y *Nit de núvis*.

Los beneficiats, acompanyats de las Srtas. Forcada, Virgili, Goletí y Srs. Virgili, Roig, Vidal y Rafecas, se esmeraren en lo desempenyo de ditas obras, fent passar agradablement la tarde á la numerosa concurrencia que omplia 'l local que aquesta distinguida Societat té en lo carrer de Moncada.

NIU GUERRER.—Diumenje 5 del corrent, també aquesta Societat prestá tribut al género catalá, componentse son programa de las divertidas comedias *Las carbassas de Monroig* y *Lo noy de las camas tortas*.

PELUQUERÍA ARTÍSTICA

Saló per' afeitar, tallar y rissar lo cabell,

DE

LLUIS ANGLADA

GRAN ASSORTIT DE PERRUCAS
y tota classe de postissos per' artistas de teatro
Boters, 8, entressuelo

ARXIU LIRICH-DRAMÀTICH

DE

BONNIN GERMANS

COPISTERIA DE VERS Y MÚSICA

Se serveix per tot Espanya á preus baratos

Carrer de Vidre, 2, quart, Barcelona.

Despatx cada dia, fins á las 10 del vespre.

La dama jove Srta. Serrano, que 'ns plau fer constatar la veyem progressar en l'art a que tant bona voluntat sembla que té, estigué acertada en son treball, com també siguié bó lo dels Srs. Carreras, Mora, Teixidó y Mercader.

Y aprofitant aquesta ocasió, donarém lo parer que se 'ns ocorre sempre que veyém, tant en aquesta com en altres societats, lo desempenyo de las obras que posan en escena. Que tinguin en compte lo molt mes acertadas que surten quant perteneixen al repertori català que quant s'embranchan ab obras castellanas; puig quant son d'aquestas ultimas, per més segurs que 'ls actors n'estiguin, essent ells catalans, a mes de graciosos é inevitables lapsus, per bona voluntat que hi posin, sempre resulta que «fan comedia», lo qual vol dir que hi falta naturalitat, base fundamental pera tot aquell que ab profit vulgui dedicarse al teatro.

J. XIMENO.

¡Estíman!

Carmeta, tú qu'ets cristiana,
¿ignoras que 'ns mana Déu
que tothom estimi al pròxim
com s'estima a si mateix?

Si aixó sabs, ¿cóm no ho compleixes?
¿Perqué donchs, sorda a mos prechs
tan resoltament te mostres,
y rebutjas l'amor méu?

O tú los debers ignoras
que 'ns imposa aquella Lley,
ó bé, Carmeta, a ella faltas
ab complert coneixement.

Si fins ara ho ignoravas,
ja ho sabs desde aquest moment;
si al Senyor desobeheixes,
al mori' irás al infern.

Per lo tant, hermosa ingrata,
ton ayunador t'ho exigeix;
com a tú mateixa estiman
¡Recórdat que ho mana Déu.

JAPET DE L' ORGA.

SALÓ DE DESCANS

Demà dilluns donará son benefici en Novetats lo aplaudit primer actor y director de dit teatro, nostre amic D. Antón Titau. La producció escullida es lo gran drama d'espectacle *La taberna* que, si bé no apartany al repertori de la escena catalana, es de dos reputats autors catalans, los Srs. Arús y Vidal Valenciano.—Es de esperar ab motiu de tal funció, un plé en lo teatro propietat del Sr. Elias.

Un altre benefici 's prepara tambe pera demà dilluns en lo teatro Romea, ahont lo farà lo jove y aprofitat actor D. Ernest Fernandez, ab lo drama *La fuerza de la conciencia*, dirigit per lo Sr. Riutort, y la pessa catalana nova *L' adrogué del canto*, que posarà lo graciós Sr. Capdevila.

La funció está dedicada al «Circulo de la Juventud mercantil». Pot pensarse, donchs, que 's veurá favorecida.

La nova Associació catalana «Centre Excursionista» ha nomenat sa Junta directiva que está constituida en la forma següent.

President, D. Anton Rubio; *vicepresident*, D. Arthur Pedrals; *tresorer*, D. Joan Cardona; *vocals*, D. Ignaci Ferrer, D. Pere Clapés, D. Cayo Cardelluk, D. Joseph Castellanes, D. Jaume Balaguer y D. Rafel Calvet; *secretari*, 1.º D. Marcial Amorós; y *secretari*, 2.º D. Lluís Tintorer.

En la ressenya de la funció donada últimament en lo «Circulo de la Izquierda del Ensanche» hi havia una omisió y una equivocació involuntarias. L'obra inédita que 's va recitar era *L' últim graó*, y qui va declamarla va ser lo Sr. Laverny, no Llaberia com deya la ressenya per errada d'impremta.

Se trova de retorn en aquesta ciutat lo primer tenor de sarsuela D. Francisco Miró, qui fins ara ha cantat en lo teatro de Manresa, ab éxit.

Havem llegit lo primer número de «L'Aplech», nova publicació que surtirà dos cops al més y a la que sos redactors pensan donarli la forma de folletí, en lloch de la periodical, procurant ajermanar en sas planas tots los géneros de literatura catalana. En dit número hi ha treballs dignes de lloa.

La companyia que en lo teatro de Sans dirigeix lo galán D. Lorgi Planas, ven premiat son treball ab aplausos que considerem ben merecuts, per quant hi ha alguns artistes que s'han conquistat molt las simpatias del públich. Lo citat Sr. Planas, la senyora Guadalupe Alentorn, la Srta. Tarés, lo Sr. Roger y lo actor cómic Sr. Romani, rivalisan pera surtir sempre airosos dels seus papers, logrant ferse aplaudir y demostrant detingut estudi en tots los que desempenyan.

Fins avuy hi ha presentadas 163 composicions obtant als premis oferts pe'l Consistori dels Jochs florals d'enguany.

La companyia novament organizada pera treballar desd'avuy en Calvo-Vico, está formada per artistes catalans. La primera dama es D.ª Mercés Abella, que fins ara perteneixia a la del teatro Romea, y lo director es lo primer galán Sr. Panadés. També hi ha lo primer actor cómic D. Jaume Molgosa, la senyoreta Panadés, Sra. Calvet, D. Ricardo Esteve, don Ricardo Garcia, y'l Sr. Capdevila que ja formaba part de la companyia anterior.

Veurém si farán gaire treball català alternant ab las obras de màgia que vol donar la empresa.

Los artistes catalans Srta. Huguet, distingida soprano, y D. Pere Ventura, reputat barítono, forman part de la gran companyia d'ópera del teatro de san Fernando, de Sevilla.

En lo Centre Tradicionalista de Sans se donan funcions dramáticas per los Srs. Sagristá, Vidales, Selgas, y las Sras. Mas y Costa. En una de las ultimas, despres de la obra *La aldea de S. Lorenzo*, en que 's va distingir lo Sr. Sagristá, va ser posada en escena ab molt acert la pessa *Los tres toms*.

Lo estudiós barítono de sarsuela D. Mariano Coscollano está contractat en lo teatro Goula, de san Feliu de Guixols, y alcanza molts aplausos. Lo periódich «El Bajo Ampurdán» ho fa constar al fer grans elojis del espressionat artista.

La xarada que publica en son últim número «La campana de Gracia» vam insertarli fa ja temps en nostre setmanari. Si 's deixa sorprendre aixís, sos lectors podrán saber sempre las solucions.

ALS CASATS Y Á LAS CASADAS
¡se dona de franch lo curiosíssim folletó KOCH!

VIGOR VITAL

SALUT Y HERMOSURA

Consells pera obtenirla, conservar-la y allargar la vida sentia agradable

En Barcelona pera obtenirlo de franch, es precis entregar aquest anunci en la llibreria de Manero (carrer de la Lleona.—També s'obté apmanantlo per correu, acompanyant l'anunci, al Dr. KOCH (Montera, 33, 1.ª, Madrid)

LAS MELLORS MÁQUINAS DE CUSIR

son las de

SANTASUSANA

Carrer del Carme, 33. —BARCELONA

DIFERENTS MODELOS PERFECCIONATS, MÁQUINAS DE FER MITJA

VENDA Á PLASSOS Y AL COMPTAT

PREUS SENS COMPETENCIA

Taller pera adobar tota classe de máquinas

TÓMBOLA

oberta en lo Centre Catalá, á benefici de la familia del malograt actor D. Lleó Fontova.

Continuació dels donatius, per l'ordre que s'han anat rebent:

N.º 166.—Sis dotzenas de jochs de cartas núm 7 de la fàbrica Torras y Lleó, donatiu de D. Francisco Torras y Lleó.

167.—Cinquanta exemplars de la obra *El Año pasado*, donatiu del autor D. J. Ixart.

168.—Quinze capsas-estutx de paper d' escriptor, donatiu de D. Rómulo Quintana.

169.—Un àlbum pera retratos, donatiu de D. Carlos Serrallera.

170.—Vintiquatre magníficas fotografias de edificis, donatiu de D. Ramón Franqueza.

171.—Vuitante-set exemplars de obras dramáticas, donatiu de D. A. Coma.

172.—Un exemplar de la *Memoria dels drets morals y materials de Catalunya*.

173.—Un exemplar de la obra *Festa dels Jochs Florals de 1888*.

174.—Quatre capsas de paper y sobres de fantasia, donatiu de D. Baldomero Llopis.

175.—Cent tomos de poesias, donatiu de D. A. Coma.

176.—Dotze magníficas vistas fotogràfiques dels principals monuments y edificis públics de Salamanca, donatiu de D. Joaquin Fàbregas.

177.—Dotze exemplars de *Bona jugada*.

178.—Dotze exemplars de *El cuchillo de plata*.

179.—Sis exemplars de *Lo bordel*.

180.—Sis exemplars de *Lo plet de n Baldomero*. (Del 177 al 180, donatiu de D. J. Roca y Roca.

181.—Vinticinch exemplars de obras dramáticas, donatiu de D. E. Soler de las Casas.

182.—Tres magníficas fotografias (retratos de don Teodoro Bonaplata), donatiu de D. Alejandro Guillon.

183.—Qutnse duros en metàlich, donatiu de don Eusebi Güell.

NOTA: Hi ha un total de 4428 bots.

(Seguirà)

CAVILACIONS

XARADA

Es arbre d' un fruit d' estima,
prima;
per company porta l' Ambrós,
dos,
y nota musical n' es,
tres.

Sens ferte cavilar mes
crech, mon lector estimat,
que de cop haurás trovat
lo meu prima, dos y tres.

MET-GUIXAIRE.

TRENCA-CLOSCAS CUADRUPLE

T. Setés	F. Cuil	J. Mel	T. Bet
Sans	Roda	Piera	San Celoni

Formar ab aquestas lletres lo titol de un drama antich caltalá.

JOSEPH M.ª FELIU.

GEROGLIFICH

C El gigante bejarano

OOO È O

MA : TRAMONTANA

DEL NORT RECH OO a.

ROCH PALET DE RIEBA.

Solucions á las cavilacions del número 24

Endevinalla: ROSQUILLA.

Anagramas: SEMBLA, BALMES.-SILA, SALI.

Acrostich doble:

M ar E
A nge L
N as I
E len A
L lui S

Las han endevinat los Srs. Miquel Gaspar y Xalabarder, y Julio Laverny.

Han endevinat la endevinalla, l'anagrama primé y l'acrostich doble los senyors J. Costas, Loris Melikoff, Joseph Aurell, F. Cusiñe, Xicot com cal, Paperina A. Messeguer, Bufó Ganxet, (de Reus) y J. S.

En quant al anagrama segon, cap d'aquestos l'ha acertat, si bé han enviat solucions possibles J. Costas, A. Messeguer y E. Bars, que trovan *Carme crema*; Loris Melikoff, Jo, Sol y C.ª, y J. Auyell *Rita tria*; Xicot com cal, *germana menjard*; Paperina, J. Llibertat, y J. S., *Rita tira*.

Per lo tant, pera no deixá infructuós l'acert de dits senyors en lo número 23, y tota vegada que avuy han enviat solucions que, sent possibles, no son la verdadera donada per l'autor, volem, en obsequi d'ells, tenir per nulo lo del número 24, y declarant válit l'haber endevinat aquellas, anunciar que 's regulará la comedia en tres actes *Cofis y mofis* als que envihin, endevinadas, las solucions de las cavilacions d'avuy y del número de la setmana entrant, que, junt ab las del número 23 que ja han remés, componen las tres que hem posat com condició per aleansar lo regalo.

Aixó se refereix als que acertaren respecte al número 23; puig no trovantse en aquet cas, es precis pera obtenir lo premi ofert, endevinar totas las cavilacions durant tres setmanas seguidas, desd'avuy.

NOTA.—Al Sr. Xalavarder sols li falta endevinar las d'avuy.

Correspondencia particular

J. M. Feliu: lo Director agraeix son treball. Ampliat, anirà.—Cintet Barrera: massa fácil.—Salvador Borrut: no hi escriguí en vers.—M. Solá y D. Bartrinanga: ja 'ls servim.—M. Grases: ja l'servirém.—Xicot com cal: ja l'hem servit.—Desesperat: ja 'l'serviriam si poguessim; pero 'tes tant dolent lo qu'envia!—Magi Brut (Reus): envihi algun treball en prosa; las cavilacions no 'ns agradan prou.—J. Abril Virgili: no va bé; esperem la remesa.—J. Llibertat: l'un va; l'altre no.—F. Ferré: rebut y vist.—J. T. y R: alguna cosa anirà.

La correspondencia al Administrador, Aribau, 95 5.ª 1.ª

S'admeten suscripciones en l'establiment *El Ingenio* (Raurich, 6)

Tipografía Susany y Compañía, Muntaner 36.—Teléfono 873.

NOU ESTABLIMENT INDUSTRIAL

LAMPISTERIA DE BLAY PLANELL

Rambla de Catalunya, 54 y Cortes 263.—Barcelona

Aparatos de todas classes pera gas, colocació de canyerias y vidros.

Estufas y tot lo corresponent al ram

PREUS ECONÓMICHS: SE SERVEIX AB PRONTITUT